

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 19. De Ioannis Vianæ procuratione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Non sine utilitate.

Romerus vultulam humeris bajulavit.

Palabundos reducit.

Et aliquos baptizat.

Socii multa patientia agunt.

CAPUT
XIX
De Joannis Vianæ procuratione.
1617.

Mutius Vitellescus subsidia Sociorum imperat.

Delectus Sociorum.

Joannes Viana sacra dona accipit.

Et ab Summo Pontifice bonam appropinquationem Patriæ suam ingredi renuit.

itinere tabescentes, per vastos campos aut paludes (prout singulos morbi vis dejecterat) omni ope destituti miserimè animam efflabant : quos insequens Petrus Romerus ibat pauculis Indis comitatus, si fortè nonnullos Christo lucrificeret. Satis constat, aliquot Ethnicis in desertis locis panè exanimatis saluti fuisse; quos per bajulos domum reiectos, ritèque de Fide Christiana edoctos, sacris undis ante mortem abluit. Quin ipse, defcctu bajulorum, anum edentulam, ipso fœtore putidiorè, humeris suis ex remoto loco, ceu opimam prædam; ovals in oppidum intulit; nullumque non movit lapidem; quo eam Christianam faceret: sed mulier in malis inveterata, pertinacitè recusato animæ remedio, æquè duraturam sibi pœnam ac Romero gloriam acceperat: qui in omnes benefaciendi occasiones intentus diu noctuque, non interruptâ indagine, per arundineta & asperos terræ hiatus, per saxeta & vepreta discurrens, plurimos omnis generis homines in ipsa morte Christo per Baptismum genuit: irato clementer Deo, debiles & claudos ad cœlestes epulas intrare compellente. Vi pestis remissâ, Romerus quâ per se, quâ per alios, tum præmiis, tum propositis mortalium Superorumque minis, iterum palabundos ad oppidum revocavit: in summa pervicacissimorum hominum pertinacia hæc se cogitatione cõsolans, quod vires omnes conatumque pro singulorum salute cum Socio impenderet. Ex adverso Barbari, pro solita inconstantia, valetudine abutentes, ad injusta bella mox dilabebantur: belloque captos pro mancipiis distrahentes, solitis modis vexabant: sed, quæ Dei misericordia est, nonnullis variarum nationum captivis ipsa corporum servitus libertatem filiorum Dei, adnitente Romero, peperit: Cœlo summa Guaicurætorum scelera in aliorum salutem verrente. Si ad oppidum redibant Barbari, ululatum terroribus, ebrietatum tumultibus superstitionum stentoreis vociferationibus Novilunia sua facientes, intolerabili aurium tormento integras noctes horrificabant. Præterea rugientes tygrides non semel in Sociorum casam ingressæ, enormesque viperæ inter domestica instrumenta reptæ, necnon angues ex ipsis culminis paleis caput exerentes, ut sexcenta alia taceam, quotidianæ formidini erant. Inter quos terrores insigni patientiâ perdurans Romerus ad Socios scribebat, pluris se suam Provinciam æstimare, quàm alias regiones Neophytorum numerositate celebriores, & ab Provinciali contendebat, ne se cupidissimis pro Christo ærumnis subtraheret. Nec dispar erat Antonii Morantæ sensus, nihil non publicè privatimque experientis, quo mortalium ferocissimos aliquando cicuraret.

DUM sic ubique laborant Socii, faustus nuncius de Joannis Vianæ procuratoris cum subsidiariorum manipulo ad portum Boni-aëris appulsu, mirum quantum tanti subsidii sitientissimam Provinciam exhilaravit: de quorum Sociorum delectu & navigatione, hæc fermè reperi. Postquam Joannes Viana Romam attigit, & mortuo jam Claudio Aquavivâ septimæ congregationi interfuit, Mutius Vitellescus, novus Generalis, suavissimis ejus moribus delectatus, in Paraquariæ auxilium plerisque Provinciarum præsidibus subsidiarios Socios imperat, & ipse exemplo præiens pro Romanâ Josephum Oregium, Cardinalis Oregii germanum fratrem, designat. Inter alios triginta-septem variarum nationum sodales, futuris temporibus eminere Alfonso Aragona Neapolitanus, Claudius Ruierius Burgundus, Hieronymus Gratianus Italus, Didacus Alfarus pro defensione Indorum occisus, Alfonso Rodrigues & Joannes Castillius Hispani pro fide interfecti, Didacus Salazarius Bæticus, & Joannes Vafæus Gallobelga, necnon Petrus Bosquierus Flandro belga & alii, qui omnes terrâ marique Ullisponem confluxere. Sed Joannes Viana, feliciter Romæ expeditis procurationis suæ negotiis, dono acceptis multorum Divorum reliquiis, & à Præposito Generali eâ Cruce, in cujus amplexu olim Divus Ignatius diem suum obierat, atque ejusdem Divi chirographo donatus, benè precante Summo Pontifice, iter suum relegens, Mediolani ab Federico Borromæo Cardinali in gratiam Didaci Torres multis muneribus oneratus est. Per Navarram iter agens, ab Magistratu Vianensis urbis Patriæ suæ, per honestissimos nuncios obviam missos enixe rogatus, ut flexo tantisper itinere cognatis ac civibus

suus

fuis fruendum se sineret, Divi Xaverii popularis sui exemplo nusquam adduci potuit ut id faceret. Urgentibus nunciis & nomine publico spondentibus, nepotem ejus in carcere de capite periclitantem in illius gratiam solutum iri, si patriam suam tantisper præsentia sua honorare vellet; constanter respondit, satis Deo curæ futurum de suo nepote, si innocens foret; si reus, nolle se pœnam deprecari, sed malle hic eum quàm alibi plecti. Quo dicto, patriam ne aspectu quidem dignatus, cum hac voce: *Sinite mortuos sepelire mortuos*, heroice se ab invitantibus extricavit. Iter prosequens, ex altissimo ponte in subjectam fossam saxi asperam præcipitatus, invocato Divi Ignatii, cujus Chirographum ferebat, auxilio, in aliam partem dilapso equo molliter cadens, subjecto scopulo illæsus adhæsit: Sociis ad auxiliandum concurrentibus, & ad miraculum mox stupentibus, nihil aliud subridens dixit, quàm quod lædi non posset, quem ad eò molle pulvinar (Divi Ignatii lypsothecam intelligens) excepisset. Ex his casibus dubium ortum, utrùm plus patrocinio Ignatii, quàm Xaverii imitatione Viana claruerit. Madriti navim & comæatum ab Rege Philippo Tertio, in tales sumptus Regiæ & Catholicè propensissimo, pro se & Sociis impetravit. Socios variis ex Europæ partibus Ullissiponem appulso benignissimè amplexus, navi conscensâ, trimestri navigatione Africæ oram & Brasiliam prætervectus, nemine desiderato, subsidiariorum catervam in portum Boniæ aëris salvam & incolumem mense Februario invexit. Eo tamen in itinere ea miracula non evenere, quæ in mortibus Societatis illustribus descripta reperiuntur. Cui rei lubet tantisper immorari. Narrat Alegambe, eotemporis illustre prodigium, & posteritatis memoriâ dignum, decima-nona Novembris, durante maris malaciâ, accidisse, spectantibus multis Sociis in Paraquariam cum Vianâ navigantibus, & omnium nomine ac suffragatione ab Mario Falconio Socio Neapolitano litteris in patriam missis Anno 1617. ipsis Calendis Martiis in portu Boniæ aëris descriptum fuisse. Quas Falconii litteras non pigebit ex ipso Alegambe transcribere, & postea ad historiarum veritatis trutinam exigere. Sic se habent. *Die Sabbathi, inquit, 20. Novembris sub noctem ventus versus in Ortum est, qui per noctem omnino posuit, secutaq; malacia est usque ad pomeridianum Dominici. O malacia! ô suavissima malacia! Non qualis solet, quæ parit rædium navigantibus, siquidem iis in undis consistit, quæ molle sepulchrum fuere illis unde-quadragesima Martyribus, quem credis nos sensum dulcedinis percepisse? Spectabamus undas, quæ in hanc usque diem apparent tinctæ specioso sanguine, crystallis pulchriores, splendidiore gemmis pretiosis videbantur ea guttæ, quæ ex aquis manu haustis stillabant, nobiliores Orientalibus margaritis, quæ si uno Sole irradiantur, illustranturq; hæc fulgent Solibus unde-quadragesima. Aqua nobis nectare dulciores, quas degustantes, suavissimas percipiebamus. Cum igitur consistissemus, animis præ dulcedine supra ipsas aquas liquentibus, & vix non liquentibus, mille se nobis species exhibuerunt in undis, quas attoniti spectabamus. Iam videre videbamur Sanctos illos sauciatos, jam plenis manantes rivis, stillantesq; de pectoribus sanguinem, jam discursare carnifices: cum ecce ventus exurgens aquas turbavit, nostra gaudia diluit. Hactenus Epistola: quam Alegambe ita explicat, ac si revera Falconius & ejus locii spectassent undas tinctas adhuc specioso sanguine, & degustando eandem nectare dulciores reperissent: eoque processit, ut crediderit, ab iisdem Sociis vitam in undis laniæ iteratam repræsentationem. Nos nec fidem damus, nec detrahimus huic narrationi adductæ ab Alegambe, extractæque ex epistola Falconii, redolente pium affectum erga Servos Dei; qui pergentes in Brasiliam, dissemnandi verbi Dei ergò, in mari ab Hæreticis perempti fuere: de his judicabunt illi, penès quos est judicandi autoritas à Summo Pontifice concessa. Hoc notatu dignum, quod Viana, in qua veste ante triennium è portu solverat in Europam, ne subculâ quidem mutarâ, eodem regressus fuerit, tam sui corporis negligens, quàm procurandis aliis ex Catholici Regis liberalitate intentus: Quingentos tantummodò aureos pro longissimi itineris viatico ex America cum extulisset, redux in Provinciam multa ad templorum ornatum & Sociorum levamentum intulit, quamplurimis in Europa mortalibus ad juvandos hujus Provincie Apostolicos homines ultro operam conferentibus. Ex his rebus, ne aciculâ quidem sibi reservatâ, Provinciali omnia*

*Ab Divo
Ignatio ser-
vatur.*

*Ab Rege com-
mentum im-
petrat.*

*Feliciter ap-
pellis.*

*Ejus pauper-
tas commen-
datur.*

T

tradidit:

*Frederici
Borromæi
liberalitas.*

tradidit: quæ quamvis grata fuere, longè tamen solidius gaudium fuit è conspectu selectissimorum Sociorum, qui antequam in varias partes spargerentur, visum est omnibus Frederici Borromæi, Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis, dona, quantà posset grati animi significatione, in templum nostrum induci debere. Dona fuere Iyphanotheca elegans Divi Caroli visceribus insignis: ejusdem statua manu principis sculptoris elaborata, & aliquot tabulæ Italicis penicillis ad miraculum depictæ: præterea viginti calices auro illusi, & alia multa, cum litteris ad Didacum Torres significantibus ea à se mitti, ut Fidei propagationem, erga Virginè MARIAM pietatem (nam etiam bis mille rosaria miserat) & consanguinei Divi cultum, quoquomodo posset promoveret. Ea omnia è templo Dominicanorum educta, solemni totius urbis & Prætoris concursu, inter hilaria ostentamenta, in domum nostram inducta sunt. Finita pompâ; oratio latina, ab Petro Hortensio Zabellonio Socio Neapolitano in honorem Divi Caroli habita, multum admirabilitatis habuit. Secundùm hæc, litteræ Regis Catholici, semper benefici, apertæ sunt, jubentis Socios omnes sumptibus suis ex Europa missos, ubi portum Boni-aëris attingissent, ad urbes aut Indorum oppida, aut quò demùm à Provinciali suo destinarentur, pecuniâ Regiâ transportari, terrâ marique tanti Regis benevolentiam nos prosequente.

CAPUT

XX

De Collegiorum & sedium in Hispaniâ urbibus statutu.

Tyrocinium separatim.

Conventores dispersi.

Multa sedes in collegia eriguntur.

Estecum urbs.

Societatem recipit.

Chilena Valis excurritur.

Ludovicus Valdivia rexatur.

CAPUT

XXI

Didaci Gonsales Holguini mors, Patria-Monia.

IGITUR Provincialis, ex Regis liberalitate Sociis aliquot com meatu instructis, ad Indorum regiones & aliò missis, ipse reliquos per desertam centum & viginti leucarum planitiem litteris & virtutibus informandos Cordubam duxit. Ubi, quia Generalis Præpositus significarat velle se tyrocinium ab Collegio sejungis; Seminarium Divi Xaverii convictoribus, defectu alimentorum, aliò dilapsis, in Novitiorum domum commutatum est. Præterea novæ Provinciæ hoc accessit splendoris, quod sedibus Conceptionis & Mendocinæ in Chileno regno; Sancti Michaëlis in Tucumania; necnon Sanctæ Fidei, & Portus Boni-aëris, acceptâ à Generali Præposito potestate, Petrus Oniatius Collogiorum jura concesserit. Sic novella Provincia novem Collegia jam computans, sedium ornamento, Sociorum numero, operum multiplicitate pedetentim crescebat, circumspiciebatque Provincialis quâ parte, sive inter Hispanos, sive inter Indos amplificari posset. Nec diu fuit cum se optima utrobique obtulit occasio, Estecensis Hispanis, & Calchaquinis Indis Societatis sedes admittentibus. Estecum, modica Hispanorum urbs, è Peruvia ad flumen Argentum & Paraquariam per Tucumaniam pergentibus, magnas adfert utilitates, crevissetque supra cæteras Tucumania civitates, nî insalubritas aëris in humido & calido solo parum eventilato ejus incrementis obstisset. In hujus urbis ditione Indi æquè ac Hispani exiguum aut nullum animarum subsidium habebant. Eò igitur missi Franciscus Gomezius & Joannes Darius, civibus per Apostolica exercitia devinctis, eò consilium Provincialis promoverunt, ut Magistratus, rescisso quod de non admittendo alio Religiosorum Ordine fecerat decreto, oblati pecuniarum & agrorum levamentis, Societatem ultrò flagitaret. Didacus Torres jussu Provincialis impositis quinque Sociis hanc sedem legitime admisit, & postea factitata, foris verò valles Sancti Martini Quillotensis, Puenquensis, Picoënsis, & Mellipillana, solito more per emissarios nostros lustratæ sunt; & cum adeò præclare agerent, nunquam tamen quadruplatores obstrepere desinebant, in unum præcipuè Ludovicum Valdiviam, Australibus sedibus moderantem, irritati: quasi verò summum scelus esset Indos indefensos, autoritate, eloquentiâ, sanctitate vitæ protegere. Chiloënsia & Araucana horum temporum monumenta aut periere, aut paria cum præcedentibus annis fuere.

MENDOCINAM sedem, sesquimense postquam eò cum Rectoris potestate venerat Didacus Gonsales Holguinus, Didaci Torres Provinciæ fundatoris primus socius, morte suâ funestavit. Oppidum Caçeres in Hispania cum mundo dedit. Sacrarum litterarum studia, peritia linguarum Indicarum, virtutes eximia, aliquot Collegiorum cum laude regimen, & concionandi munus, clarum in Peruvia

fecit.